

לע"נ הרבנית לאה מליק
ומשפחתה הי"ד
נלקחו בטרונספר מסאטמאר
לאושוויץ - כ"ה אייר תש"ד

נר לשולחן שבת

פרשת בהר בחוקותי

גליון 569

"וספרת לך שבע שבתות שנים" - כתב המהרלב"ח:

על דבר ששאלת מתי היא שנת השמיטה. למען לא תצטרך לשאול על זה שוב, אתן לך כלל יפה עד מאד, בדרך מתנה. והוא, שתחלק את השנים שיש לבריאת העולם לשבע. אם יתחלקו במדוייק - הינך עומד בשנת שמיטה. אם לא יתחלק במדוייק - כפי חשבון השנים שיוותרו הרי כך שנים לשמיטה. ואף על פי שלא היתה התחלת מנין השמיטות מבריאת העולם ככה יוצא החשבון.

(שו"ת מהרלב"ח ק"ח)

אדון סלרי

צביקה היה מושבניק בבקעת הירדן, איש נחוש החלטה ומיוחד, שהתחיל לחזור בתשובה. הכל החל בקריאת התורה... כאשר המילים "שש שנים תזרע שדך" הרעידו את צביקה: "הנה מצוה המיוחדת לי, איש שדה" וכשהגיע אל "וציוית את ברכת" היה אחוז התפעלות.

הוא פנה אל רב המושב ואמר: "השנה אשמור שמיטה כהלכה, הבטחה מפורשת מהתורה, איני רוצה להפסיד!" וכך עשה!

כולם היו בטוחים כי חקלאי כצביקה לא יוכל לעמוד בכך, ואמרו: "זהו שגעון רגעי שיחלוף אחרי השבוע הראשון". חברי המושב שיצאו מדי בוקר לעבוד בשדות, היו עוברים דרך ביתו וצועקים: "צביקה - שבת שלום... תוך התלוצצות על חשבונך.

לעבור נסיון במשך רגע ולעמוד בו אינו דבר של מה בכך. לצביקה היתה השנה כולה שנת נסיונות, שנה של ויכוחים עצמיים, יום יום, שעה שעה. "היום אני עולה על הטרקטור ועולה לשדה". אך הוא עמד במבחן בעקשנות ובכבוד.

עברו ימי הקיץ הלוהטים וחודש אلول הגיע, כולם שקועים בעבודה קדחתנית, ניכוש, סיקול, חרישה וזריעה. כולם מלבד צביקה שעודנו יושב בחיבוק ידיים עד אחרי החגים. "גיבור כח" כינתה התורה אותו ואת שכמותו, ולא בכדי...

מנה נוספת של אכזבה ציפתה לו. ההחלטה בנוגע לסוג הגידולים בבקעה נקבעה בימים ההם על ידי המחלקה להתיישבות בסוכנות. הם החליטו מה יזרעו ובאיזה עונה.

בשל השמיטה צביקה לא השכיל להתארגן לשנה השמינית. ובעומדו במשרדי הסוכנות, גיחך מולו הפקיד: "עכשיו אתה בא?! לא נשאר מאומה..." לא ידע צביקה את נפשו, התרוצץ במשרדים עד שפגש פקיד המיודד עימו, הלה חיפש וחיפש וחזר עם תשובה משמימה, חבל! חוץ מזרעי סלרי אין כלום.

צביקה לא התייחס כלל, גם הוא ידע שזריעת סלרי, לא תביא לו תועלת, הסלרי משמש רק לתיבול, והכמות המועטת הדרושה לשוק נזרעה כבר על ידי חקלאים אחרים.

ברגעים אלו עלו במוחו כל אמרות הלעג שהושמעו כל השנה באוזניו - "צביקה עוד יתחרט על השטות הזו..." ועוד ועוד...

מדוכך וכאוב החליט כי די לו בשנת שבייתה אחת, ובדיעבד יצא עם כל זרעי הסלרי.

"סלרי?!?" פערה אשתו עינים. "מה תעשה עם כזו כמות?!?" תצטרך לצאת במסע פרסום לשכנע את כל נשות ישראל לבשל כל יום מרק מתובל בשפע סלרי..."

צביקה התלבט, הרי ברכת "וציוית" בא תבוא לו גם דרך ירק בלתי מבוקש זה.

לאחר היסוסים נמלך ברב המושב. הלה פנה אל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, ושאלו: "אם יוכל חקלאי לסמוך על ברכת "וציוית" ולזרוע את כל שדותיו סלרי?"

השיב הרב אלישיב: "ברכה זו כתובה לגבי השמיטה בשנים שבהן יובל נוהג. אך אם זכה חקלאי זה והיניו מאמין בבוראו באמונה שלימה, יוכל לבטוח בו כי יזכה לברכה גם השנה".

שמע ועשה! האמין בה' וזרע את כל שדותיו סלרי. ובמושב לעג ושנינה, צחוק וקלס, כולם דנו בהרחבה למראה שגעון הסלרי... נדו לו ברחמנות. "הוא זרע סלרי..." דיברו "הוא השתגע לגמרי".

בחנוכה שנת תשמ"א הכמות שצמחה בשדותיו עברה על כל דמיון, ויכלה לספק את תצרוכת הסלרי של ישראל לשנה תמימה!!! ירקות נאים ומשובחים, כל ראש שקל מעל שני קילו לעומת משקל סלרי רגיל העומד על כשבע מאות גרם.

"אדון סלרי" כך נהיה כינויו של צביקה בפי כל... בכל מקום נשאל: 'מה נשמע אדון סלרי...?' 'מה המצב אדון סלרי...?'

צביקה עצמו התהלך מבולבל - היכן אאחסן יבול עצום כזה? האם לקטוף? ומי בכלל ירכוש ממנו? ושוב היתה זו האמונה התמימה בה', בתורה ובברכתה. התפלל כי יקרה נס וימצאו קונים לסחורתו, ימכור בזול, אבל העיקר שיקנו.

הטלפון בביתו צלצל. על הקו - פקיד הסוכנות: "בזמנו לקחת מאיתנו כמות נכבדה של זרעי סלרי, זוכר?"

"בוודאי אני זוכר", צביקה התאפק מלצחוק צחוק מריר, הרי הוא סלרי, שמו סלרי, וכל אשר לו סלרי... והפקיד שואל "זוכר..."

"עשית איתם משהו?" המשיך הפקיד ושאל. "יותר ממשוהו", גיחך צביקה, "שדות שלמים זרעתי והן מכוסות סלרי..." "ככה?" ההפתעה ניכרה דרך הטלפון: "דע לך שסחורתך שווה הון. יש לי עבורך קונים רציניים, תוכל למכור כמויות?" "כמויות אדירות", נקב צביקה במספר העולה על שלש ספרות.

בטוח היה כי הפקיד יאמר מיד כי אינו זקוק רק למעט מתוך היבול הענק הזה. עד מה השתומם לשמוע את המענה האדיש:

"יש לי קונים לכל הסחורה. אמור, למתי אנו קובעים פגישה?" שתיקה השתררה, צביקה היה סבור כי עובדים עליו... וכי מי זקוק לכמות עצומה כזו?! הדממה האיצה בפקיד להמשיך: "מה לך מתממה? מדובר על כל הכמות, עד העלה האחרון. והתשלום - מיידית ובמזומן!"

"שמע, כידוע לך שוררת עכשיו באירופה קרה עזה, ובקור כזה, מבקשים אנשים להשיב את הנפש בצלחת מרק מהבילה. עבור מרק טוב זקוקים לסלרי, אלא שהעונה לא גדל שם סלרי, היבולים נפגעו מהקרה... ההודעה על המחסור בסלרי באירופה הועברה למשרד החקלאות, שם בדקו ברשימות, מצאו כי כמות נכבדה של זרעי סלרי הגיעה לבקעת הירדן. כך הגעתי אליך".

הדברים החלו להקלט במוחו של צביקה. הבלתי יאומן קרה: הנה מתממשת הברכה...

"אדון סלרי" התמקח על המחיר. נקב במחיר גבוה, ותשובת האירופאים הגיעה: הן, מעוניינים לגמור את העסקה, לרכוש את הסחורה כמותה לא יכלו למצוא באף מקום אחר. את הכסף הרב קיבל באותו הערב, בדולרים מזומנים!

המושב כולו היה שותף לחגיגה - כולם נרתמו למבצע קטיפת הסלרי, הכמויות האדירות הועמסו על משאיות שנועו בשיירה, לעבר לוד, ומשם במטוסי תובלה הישר לאירופה. בתום המבצע נותרו השדות שוממים, לא נותר בהם סלרי אחד.

מכוננית וולוו שחורה הדורה חצתה את המושב, צביקה נהג בה. זו היתה דרכו לפרסם את הנס... התקופה הבאה רוממה אותו מנלעג לנערץ - "זוהי מתנת השמיטה" ידע כל ילד להצביע על הרכב החדש: "אלוקים אמר לשמור שמיטה, צביקה שמר, וזו היא המתנה שקיבל!"

"ואכלתם בשר בניכם..." (כ"ו כ"ט)

מעשה באחד בעיר בגדד שהיה לו בן קטן. והיה הילד בוכה וזועק, סובל וכואב. הרופאים לא מצאו מזור לחוליו. מיום ליום התנוון והיה בוכה ובוכה. עד אשר בני הבית נלאו לשמוע קול בכיו. לקחו האב לרופא. אמר שישקוהו קורט אופיום, בוקר וערב, כך ירגע מכאביו. הסבתא שהיתה מטפלת בילד, עשתה כן ח"י ימים. לילה אחד כאשר באה לתת לו את האופיום, ראתה ששבק חיים. האישה הזו היא אשת חיל, צדקת. אף שנראה שהילד מת מתוך חוליו, שכל גופו נשחת, חששה שמא קירבה מיתתו. באה לבית המדרש, להורות לה אם צריכה דרך תשובה.

"בן איש חי" האריך בתשובתו וכתב: נתנה התורה רשות לרופא לרפא, דבר מצוה הוא, לרפא על ידי סמי רפואות אף שיש בהם סכנה, שמה שמרפא לזה ממיית לזה, רק שעליו להתיישב בדבר. כל עוד שלא נודעה בבירור סיבת מיתתו, אם אותו הסם גרם לו המוות, אין הרופא חייב בדיני שמים, ובוודאי כל העוסקים בטיפול בחולה פטורים. הדברים הללו מחוייבים גם על פי השכל, דאם לא כן לעולם לא יטפלו בחולים, לא יעשו עימם שום רפואה שיש בה סיכון.

ולמעשה אין לה לחשוש, מאחר שעשתה את מעשיה על פי הוראותיו של הרופא שהינו מוסמך ומפורסם, מגדולי הרופאים של חיילות הסולטן ירום הודו. (שו"ת "רב פעלים" או"ח ח"ג ל"ו וקיצרתי)

המעשה היכה גלים ובשמיטה הבאה, שנת תשמ"ז היו בבקעה חקלאים רבים שהתקרבו בעקבות כך ליהדות ושמרו שמיטה. צביקה שהתחזק בתורה ובמצוות עבר למרכז הארץ, בכסף הרב שקיבל קנה מפעל עטיפות, וברכת ה' מלווה אותו. (המודיע" תשס"א מהרב י. הרשקוביץ ע"י ש"א ברויטמן וכשרון. את הסיפור הבאתי ב"ג" בדר תשס"ה)

"וציית את ברכתי..."

שר התורה, הגאון רבי חיים קניבסקי סובר שהבטחת "וציית את ברכתי" הולכת גם על הלומדים הלכות שביעית בשנת השמיטה!

היה זה בשמיטה הקודמת. תלמיד חכם יקר, מרבני ישיבת "בית שמעיה", במשך שנים סבל מכאבי גב. דרש ברופאים, הם חשדו בעקמות, גיבנת ועוד דברים ולא מצאו מזור. כאשר התחזקו הכאבים והפכו קשים מאד, בא לפני הגאון רבי חיים קניבסקי, וסיפר על מצבו בדמעות: 'קשה לי מאד, אני לא יכול ללמוד...' ביקש עצה וברכה. רבינו אמר לו: 'תלמד הלכות שביעית'.

שמע ועשה, מיד פנה ונכנס לבית הכנסת לדרמן, והחל ללמוד הלכות שביעית בעיון. מאותו רגע הכאב נחלש עד שנעלם! ("נר לשולחן שבת" מידידי הרה"ג א"ש - יש עמדי עוד מופתים שארעו בעקבות לימוד הלכות אלו!)

"ואכלתם בשר בניכם..." (כ"ו כ"ט)

סיפור נורא - היה זה בימים בהם חושך ואפילה כיסו את שמי אירופה. הנאצים הרגו את ילדו הקטן של אחד מגדולי ישראל, כשהוא בזרועותיו. האב לקח את נעליו של התינוק ובלב נשבר מכר אותם וקנה בתמורה כיכר לחם, להחיות את נפשות ביתו. כשעמדו לאכול את הלחם, הרגיש שהוא אינו מסוגל לכך, שהוא מקיים בזאת את קללת 'ואכלתם בשר בניכם!' אמר לאשתו לאכול את הלחם ולא סיפר איך הוא קנה את הלחם ולא את הרגשתו הנוראה.

(נר לשולחן שבת" מ"ה)

"ונתתי שלום בארץ" - לדון לכף זכות - נקרב את הגאולה!

מעשה שארע בבני ברק, בשכונה בה יש יחסי שכנות יפים. לאחת השכנות התקלקלה מטחנת הבשר. אחר הצהריים, בעת שהותן בגינה סיפרה על כך לחברתה. אמרה לה חברתה: 'אין בעיה, שלחי אלי את הבשר, אני אטחן לך'. ואכן שלחה השכנה לעת ערב את הבת, עם העופות, בשקיות של חנות. החברה טרחה, טחנה את העופות וכשסיימה שמה את הבשר הטחון בחזרה בשקיות. ושלחה את ילדתה להחזיר להם. אלא שכעבור שעה הגיע טלפון מפתיע: 'לא נעים לי לשאול, אבל מה עם כל הכמות ששלחתי לך, מתי תעבירי לי את השאר?' החברה השיבה לה מופתעת שטחנה את כל הבשר ושלחה אליה את כל הכמות!

'איך זה יכול להיות?! שלחתי לך חמש עופות, קיבלתי בקושי חצי כמות...' 'לא יתכן' השיבה החברה והתעקשה 'שלחתי הכל...' סיימו שיחתן בהרגשה לא נעימה, בחוסר אמון. למחרת בבוקר נפתרה התעלומה... מפתח הדלת ולאורך הדרך עד בית השכנה, היה שביל של בשר טחון שטפסף מחור שהיה בשקיות... כמה צריך לדון לכף זכות! ("נר לשולחן שבת" מידידי הרה"ח שא"א)

'על מה אבדה הארץ? על עוונכם את תורת, על שלא שמרו שמיטה.' (רמב"ם פ"א, נדרים פא.)

לכאורה תמוה הוא, מה השאלה הזו על מה אבדה הארץ, הרי החורבן היה על שחטאו ישראל בשלש העבירות החמורות! **יש לבאר:** פירוש השאלה 'על מה אבדה הארץ' היא - גם אם ישראל חטאו, מה חטאה הארץ שהפכה שוממה, שבניה עזובה, מדוע לארץ ישראל מגיע עונש זה?

שאלה זו נשאלה לנביאים ולחכמים ולא ידעו תשובה, השיב הקב"ה: כאשר אין תורה, הארץ מואסת בהם. כאשר אין שמיטה, תועלת היא לארץ שיאבדו ממנה ותהיה השלמה לשמיטות.

הרי שיש שני טעמים לעקירת ישראל מהארץ "יען וביען!" "במשפטי מאסו" אלו השמיטות, "וחוקתי געלה נפשם" התורה.

צריך את שתי הסיבות כדי שהארץ תעזב. שאם היו עוסקים בתורה לא היו גולים, הארץ היתה מתפייסת בתועלת קול התורה שנשמע בה, אף שלא שמרו שמיטה, והיו נענשים באופן אחר. מאידך גיסא, אם היו מקיימים את מצוות השמיטה, ולא היו עוסקים בתורה, היה הקב"ה מייסרם באופן אחר. הנה בהצטרף שניהם יצא הדין להביאם "בארץ אויביהם". (יאור החיים" כ"ו מ"ג)

"שתהיו עמלים בתורה"

היה זה בעת קבורת הגניזה בעיר פוניבז'. מרן הרב מפוניבז' נשא דברים - עיקרי דבריו היו: 'אנחנו עצובים פה. נכון, אבל אנו גם שמחים... שמחים שהספרים הגיעו למצב הזה. על ידי שלמדו בהם, שמתוך שעסקו בתורה הספרים התבלו.'

זו שמחה כמו אמא שמכניסה-מחזירה את הבגדים של ילדיה לארון. היא רואה חורים במכנסיים, הסוודר משופשף, כתם בחולצה, זה אומר שיש לה בן טובב, פעלתן. אך אם חלילה הבגדים נקיים, ללא חורים, אזי הבן חלילה נכה, לא בריא, כך גם אנו מרגישים עם גניזת הספרים! ("הרב מפוניבז'" יש"כ הרה"ג יש"ש)